

Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2027

Jätealan strateginen yhteistyöryhmä 8.9.2020
Sirje Stén, ympäristöministeriö

Rakentamisen jätteet

Rakentamisen jätteet: Tavoitteet

- 2. Tavoite: Rakentamisen jätemäärä vähenee*
- 3. Tavoite: Rakennus- ja purkujätteen materiaalina hyödyntämistä nostetaan 70 %:iin*
- 4. Tavoite: Rakentamisen jätteiden hyödyntämistä lisätään riskit halliten*
- 5. Tavoite: Parannetaan rakennus- ja purkujätteen tilastoinnin tarkkuutta ja oikeellisuutta*

Hyvät tavoitteet, pidetään ennallaan

2. Tavoite: Rakentamisen jätemäärä vähenee

~~2.1. Otetaan rakennusalalla käyttöön vapaaehtoinen sopimusmenettely, jolla lisätään uudisrakentamisen, korjaus- ja purkutyömaiden materiaalitehokkuutta sekä parannetaan jäteasetuksen mukaista jätelajikohtaista lajittelua~~ **Seurataan rakennusalan Green deal-sopimuksen toteutumista ja edistetään sopimukseen liittymistä**

Vastuutaho: YM, TEM, Rakennusteollisuus RT ry, Motiva Oy, Suomen Kiinteistöliitto ry, Kuntaliitto, Senaatti-kiinteistöt

Tilanne: **Sopimus tehty**

2.2. Laaditaan julkisille hankkijoille ohjeistus materiaalitehokkaasta ja kiertotaloutta tukevasta uudis-, korjaus- ja infrarakentamisesta. **Tiedotetaan tehdyistä ohjeista ja edistetään niiden käyttöä.**

Vastuutaho: **KEINO**, YM, VNK, TEM, Motiva Oy, Kuntaliitto, kunnat, Rakennusteollisuus RT ry

Tilanne: **Tehty; toimenpidettä voisi muokata ohjeistuksen levittämiseen**

2. Tavoite: Rakentamisen jätemäärä vähenee

2.3. Käynnistetään pilottihankkeita ja –alueita, joissa sovelletaan materiaalitehokkaimpia toimintatapoja ja tavoitellaan korkeaa kierrätysastetta, **vai Luodaan rahoitusmekanismi materiaalitehokkaan rakentamisen edistämiseksi**

Vastuutaho: YM, ARA, kunnat, **Business Finland, TEM**

Tilanne: **Tehty; pilottihankkeita toteutettu (mm. Hiedanranta ja puurakentamisen ohjelma), mutta jatkossakin tarvittaisiin johdonmukaista kokeilurahoitusta**

2. Tavoite: Rakentamisen jätemäärä vähenee

2.4. Varmistetaan materiaalitehokkuuden ja kiertotalouden perusteiden sisältyminen rakennusalan koulutukseen

Vastuutaho: OKM, Opetushallitus, Sitra, SYKLI, RATEKO, ammatilliset oppilaitokset ja korkeakoulut

Tilanne: Tekeillä; Kiertotalous sisällytetään vuonna 2020 uudistettavaan rakennusalan perustutkinnon perusteisiin. Sitra kerännyt listaa koulutusmateriaaleista. Paljon tehty, mutta edelleen koulutuksen painotus uudisrakentamisessa. Jätetään toimenpide edelleen olemaan ainakin alempiasteisen koulutuksen ja täydennyskoulutuksen osalta.

2. Tavoite: Rakentamisen jätemäärä vähenee

Ehdotuksia muiden toimijoiden käyttöön:

2.5. Kehitetään ja tehostetaan rakennustuotteiden ja -osien kierrätyskeskustoimintaa kunnissa

Vastuutaho: kunnat, kierrätyskeskukset, purkuyritykset, järjestöt

Tilanne: Tekeillä; Hyppy-hanke, mutta edelleen kehitettävää. Infra ry kehittämässä purkutöiden hankintaa.

2.6. Jatketaan korjattavuuden-, purettavuuden ja muuntojouston kriteerien kehittämistä suunnittelijoille. Kriteereitä tulisi kehittää myös infrarakentamiseen.

Vastuutaho: Rakennustieto, SAFA, SKOL ry

Tilanne: Tekeillä; Uuden MRL:n osana muuntojousto. Mukana myös arkkitehtuuripoliittisen ohjelman toimenpiteissä.

2. Tavoite: Rakentamisen jätemäärä vähenee

Ehdotuksia muiden toimijoiden käyttöön:

2.7. Tehostetaan kansallista neuvontaa tukemaan rakentamisen materiaalitehokkuutta ja kierrätystä

Vastuutaho: **KEINO**, Motiva, TEM, YM

Tilanne: **Tekeillä**; Kansallisen kiertotalousohjelman laadinnan (2020) yhteydessä määritetään suunnitelma neuvonnan toteuttamiseksi.

3. Tavoite: Rakennus- ja purkujätteenmateriaalina hyödyntämistä nostetaan 70 %:iin

3.1. Luodaan jätelajikohtaiset suunnitelmat tärkeimmille rakennusjätelajeille materiaalihyödyntämisen tehostamiseksi

Vastuutaho: YM, TEM, SYKE

Tilanne: **Tekemättä, mutta puurakentamisen ohjelmassa tehty puumateriaaleille.**

3.2. Tehdään maavertailu korkean kierrätysasteen maiden rakennusmateriaalien kierrätysmarkkinoiden toimivuudesta

Vastuutaho: YM, TEM

Tilanne: **Tekemättä; Pohjoismaisen ministerineuvoston hankkeeseen voisi tätä liittää ainakin muiden pohjoismaiden osalta.**

3. Tavoite: Rakennus- ja purkujätteenmateriaalina hyödyntämistä nostetaan 70 %:iin

3.3. ~~Tehostetaan verkkopohjaisten rakennusjäteilmoitusten käyttöä.~~ **Toteutetaan valtakunnallinen rakennus- ja purkujäterekisteri.**

Vastuutaho: YM, kunnat, rakennuttajat

Tilanne: **Tehty**; Purkuilmoitusta testattu lupapiste.fi –yhteydessä, mutta siinä olevien ongelmien takia yhtenäinen oma rekisteri rakennus- ja purkujätetiedoille olisi tarpeen.

3.4. Tehostetaan teollisten symbioosien hyödyntämistä **sekä digitaalisten alustojen käyttöä** rakentamisen materiaalivirtojen kierrättämisessä

Tilanne: **Tekeillä**; Teollisten symbioosien tilanne tarkistettava, mutta esim. materiaalitorin käyttöä tulisi kehittää edelleen

3. Tavoite: Rakennus- ja purkujätteenmateriaalina hyödyntämistä nostetaan 70 %:iin

EU vaikuttaminen:

3.5 Kehitetään rakentamisen kierrätystuotteiden sisämarkkinasäädösten mukaisia menettelyjä

Vastuutaho: YM, STM

Tilanne: **Tehty**; EU-puheenjohtajuuskaudella tehty ehdotus rakennustuoteasetuksen kehittämiseksi

4. Tavoite: Rakentamisen jätteiden hyödyntämistä lisätään riskit halliten

4.1. Selvitetään kansallisten rakentamisen jätteitä koskevien ei enää jätettä (End of Waste, EoW) –kriteerien tarvetta ja edellytyksiä

Vastuutaho: YM, SYKE

Tilanne: **Tehty selvitys, tekeillä;** jätelainsäädännön valmistuttua seurataan tilanteen kehittymistä.

4.2. Kannustetaan kuntia nimeämään koordinaattori ylijäämämaiden ja rakentamisessa syntyvien jätemateriaalien hyödyntämiseen

Vastuutaho: YM, kunnat

Tilanne: **Tehty;** Helsingin lisäksi muutama muukin suuri kaupunki on nimennyt koordinaattorin.

4. Tavoite: Rakentamisen jätteiden hyödyntämistä lisätään riskit halliten

4.3. Maaperän tilan tietojärjestelmää (MATTI) kehitetään nykyistä toimivammaksi sekä paremmin suunnittelua ja päätöksentekoa tukevaksi

Vastuutaho: YM, SYKE, ELY:t, kunnat

Tilanne: **Tekemättä**; tarkoitus kehittää YLVA uudistuksen yhteydessä

4.4. Luodaan pilaantuneiden maa-alueiden riskinhallintaan ohjauskeinoja, jotka säästävät luonnonvaroja ja edistävät kiertotaloutta tukevien menetelmien käyttöä

Vastuutaho: YM, ELYt, SYKE

Tilanne: **Tekeillä**; Pima-hallintoa uudistettu

4. Tavoite: Rakentamisen jätteiden hyödyntämistä lisätään riskit halliten

Ehdotuksia muiden toimijoiden käyttöön:

4.5. Laaditaan suunnittelijoille ja rakennuttajille ohjeistus jätemateriaalien kestävään käyttöön maarakentamisessa

Vastuutaho: Rakennustieto, Infra ry

Tilanne: **Tekemättä; kokoava materiaali puuttuu**

5. Tavoite: Parannetaan rakennus- ja purkujätteen tilastoinnin tarkkuutta ja oikeellisuutta

5.1. Jätetietojärjestelmän kehittämisen yhteydessä huolehditaan rakentamisen jätteiden tieto- ja tilastointitarpeista

Vastuutahot: YM, VM, Tilastokeskus, SYKE

Tilanne: **Tekeillä**

5.2. Kehitetään tietopalvelu rakennetun ympäristön materiaalivirtojen seurantaan ja ennakointiin

Vastuutaho: YM, Sitra

Tilanne: **Tekeillä; Esiselvitys tästä tehty ja jatkuu EU hankkeena**

Rakentamisen jätteet: Uudet ehdotukset

1. Selvitetään ohjauskeinoja murskatun käsitellyn jätepuun menekin lisäämiseksi.
2. Osana MRL-uudistusta, rakennus- ja purkujäteteksterin sekä siirtoasiakirjan kehittämistä selkeytetään ympäristönsuojeluviranomaisten ja rakennusvalvonnan tehtävänjakoa valvonnassa.

Rakentamisen jätteet: Uudet ehdotukset - Maa-aines (KAIELY, KESAELY, HAMELY)

1. **Lievästi pilaantuneen maan hyödyntämistä tulee edistää.**
2. **Mineraalisen jätteen näennäishyödyntäminen ongelmana maarakentamisessa.**
Huonolaatuistakin jätettä ja jätteenkäsittelyjätettä sijoitetaan kaatopaikanomaisesti → pitkä ja joustava rakennusaika, suuret jätemäärät, yhä sekalaisemmat sekä negatiivisen arvon omaavat jätteet. Hyödyntämisen nimissä rakennetaan käyttötarkoituksettomia rakenteita, mm. kenttiä, teitä ja valleja.
 - Suhtautuminen näennäiseen hyödyntämiseen vaihtelee eri viranomaisten välillä, toiminnanharjoittajien tasapuolinen kohtelu ei toteudu.

Rakentamisen jätteet: Uudet ehdotukset

- Kaivannaisjätteet

1. Kaivosteollisuuden tuottaman rikastushiekan, sivukiven ja muiden kiviainespohjaisten ylijäämäaineksien hyödyntämistä on syytä kehittää osana kaivosten ympäristövaikutusten hallintaa. Kaivosteollisuuden jätteillä on potentiaalia hyödynnettäväksi tuotantotoiminnassa.

Sähkö- ja elektroniikkalaitteet ja - laiteromu

Sähkö- ja elektroniikkalaitteet ja -laiteromu: Tavoitteet

Tavoite 12. Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden käyttöikä pitenee ja käyttöaste kasvaa

Tavoite 13. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun osuus sekajätteessä vähenee ja kierrätys lisääntyy

Tavoite 14. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromussa olevat kriittiset raaka-aineet ja arvokkaat materiaalit saadaan tehokkaammin talteen ja kiertoon

Tavoite 15. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromussa olevat haitalliset aineet saadaan pois kierrosta

Tavoite 16. Käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden ja laiteromun viennin valvonta tehostuu

12. Tavoite: Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden käyttöikä pitenee ja käyttöaste kasvaa

12.1. Ohjataan tutkimus- ja kokeilurahoitusta SE-laitteiden käyttöiän pidentämiseksi ja uudelleenkäytön mahdollistamiseksi

Vastuutaho: **TEM, Business Finland, YM, Sitra**

Tilanne: **Tekeillä; BF rahoittanut hankkeita, keskustelussa kestävän kehityksen painottavien rahoituskriteerien käyttöönotto**

12.2. Selvitetään laitteiden yhteiskäytön potentiaalia ja mahdollisuuksia käyttöasteen nostamiseksi

Vastuutaho: **VNHY, TEM, YM, kunnat, maakunnat**

Tilanne: **Tekeillä; työkonealan green deal, KEINOn alatyöryhmän puitteissa pohdittu keinoja edistää päästöjen vähentämistoimia julkisissa hankinnoissa**

12. Tavoite: Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden käyttöikä pitenee ja käyttöaste kasvaa

EU vaikuttaminen:

12.3. Uudelleenkäytön tilastoinnin ja seurannan kehittäminen

Vastuutaho: YM

Tilanne: **Tekeillä; EU lainsäädännössä uudelleenkäytön tilastointivaatimuksia, ohjeet vasta tulossa, otetaan huomioon jäte- ja tuotetietojärjestelmän uudistushankkeessa**

12. Tavoite: Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden käyttöikä pitenee ja käyttöaste kasvaa

Ehdotuksia muiden toimijoiden käyttöön:

12.4. Vahvistetaan tuottajavastuujärjestelmän piirissä olevien toimijoiden uudelleenkäyttöosaamista

Vastuutaho: **SER-tuottajayhteisöt**, yhteistyökumppanit, Pirkanmaan ELY

Tilanne: **Tekemättä; kokonaistilanteessa ei muutosta, PIRELY ylläpitää keskustelua**

12.5. Kuluttajille suunnattua tiedotusta laitteiden käyttöiästä, korjausmahdollisuuksista sekä takuuajoista lisätään

Vastuutaho: **Tuottajayhteisöt, uudelleenkäyttötoimijat, valtuutetut korjaajat**

Tilanne: **Tekemättä**

13. Tavoite: Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun osuus sekajätteessä vähenee ja kierrätys lisääntyy

13.1. Valvontaa ja täytäntöönpanoa jakelijan ja tuottajayhteisön tiedottamisvelvollisuudesta tehostetaan

Vastuutaho: Pirkanmaan ELY, tuottajayhteisöt, jakelijat

Tilanne: Tekeillä; PIRELYn tiedotusryhmä, tuottajayhteisöjen kanssa 2 valvontakokousta vuosittain

Ehdotuksia muiden toimijoiden käyttöön:

13.2. Tiedotusta lisätään ja kannustetaan esim. yhtenäisen tunnuksen käyttöönottoon SER-vastaanottopisteillä

Vastuutaho: Tuottajayhteisöt, jakelijat

Tilanne: Tekeillä; kaupan alalla lisätty tiedotusta

14. Tavoite: Sähkö- ja elektroniikkalaiteromussa olevat kriittiset raaka-aineet ja arvokkaat materiaalit saadaan tehokkaammin talteen ja kiertoon

14.1. Tutkimus- ja kokeilurahoitusta lisätään kriittisten raaka-aineiden ja arvokkaiden materiaalien talteen saamisesta ja potentiaalin arvioimisesta

Vastuutaho: **TEM, Business Finland, Sitra**

Tilanne: **Tekeillä; BF rahoittanut hankkeita, keskustelussa kestävän kehityksen painottavien rahoituskriteerien käyttöönotto, Sitran SERRA-hanke**

14. Tavoite: Sähkö- ja elektroniikkalaiteromussa olevat kriittiset raaka-aineet ja arvokkaat materiaalit saadaan tehokkaammin talteen ja kiertoon

EU vaikuttaminen:

14.2. Kierrätystavoitteiden sitominen määrien sijaan tai lisäksi arvoon, harvinaisuuteen, haitallisuuteen tai niiden yhdistelmiin

Vastuutaho: YM

Tilanne: Tekeillä; Uudenlaiset tavoitteet olisi hyvä saada osaksi EU:n tavoitteita. Nostetaan tämä esille EU-keskusteluissa.

15. Tavoite: Sähkö- ja elektroniikkalaiteromussa olevat haitalliset aineet saadaan pois kierrosta

15.1. Lisätään tutkimus- ja kokeilurahoitusta haitallisten aineiden poistamisesta kierrosta

Vastuutaho: **TEM, Business Finland, Sitra**

Tilanne: **Tekeillä; BF rahoittanut hankkeita**

15.2. Valvonnan tehostaminen

Vastuutaho: **Pirkanmaan ELY, ELYt, Tukes, TEM, YM**

Tilanne: **Tehty tehostamistoimenpiteitä**

15.3. Lisätään ympäristömerkittyjen tuotteiden käyttöä julkishallinnossa

Vastuutaho: **VNK, TEM, YM, Pohjoismainen ympäristömerkintä**

Tilanne: **Tekeillä**

15. Tavoite: Sähkö- ja elektroniikkalaiteromussa olevat haitalliset aineet saadaan pois kierrosta

EU vaikuttaminen:

15.4. EU-laajuisen sähköisen tietokannan kehittäminen tuotteiden materiaalisällöistä erityisesti haitallisten aineiden, kriittisten materiaalien ja arvometallien osalta

Vastuutaho: **TEM, YM**

Tilanne: **Tekeillä; EU:n Kiertotalouden toimintasuunnitelmassa todetaan, että komission tavoitteena on luoda yhteisen älykkäiden kiertotalouden sovellusten eurooppalaisen data-avaruus**

16. Tavoite: Käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden ja laiteromun viennin valvonta tehostuu

16.1. Turvataan riittävät resurssit tullille ja poliisille käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden viennin valvonnan tehostamiseksi

Vastuutaho: **SM, VM**, Tulli, Poliisi

Tilanne: **Tehty**; Tullin valvonnan resursseihin ei ole kohdistettu säästötoimenpiteitä ja resurssit pyritään jatkossakin turvaamaan, Poliisilla ei kohdennettuja resursseja

16.2. Lisätään jätelakiin ja maksuasetukseen SYKElle mahdollisuus periä viejältä tarkastusmaksu, joka kattaa tavarantarkastuksen käytännön järjestelyiden kustannukset

Vastuutaho: **YM**

Tilanne: **Tehty**; Ympäristöministeriön asetuksesta N:o 85/2018 Suomen ympäristökeskuksen maksullisista suoritteista; 2 § Jätteiden siirtoihin liittyvät suoritteet.

16. Tavoite: Käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden ja laiteromun viennin valvonta tehostuu

16.3. Toteutetaan Suomen ympäristökeskuksen kansainvälisten jätesierojen tarkastussuunnitelmassa vuosiksi 2017-2019 sähkö- ja elektroniikkalaiteromun tarkastuksiin annettua ohjeistusta ja toimia

Vastuutaho: **SYKE, ELYt**, kunnat, Tulli, Poliisi, tuottajayhteisöt

Tilanne: **Tehty; Uusi tarkastussuunnitelma vuosille 2020-2022 on valmistunut**

Uusia toimenpide- ehdotuksia?

Sirje Stén

Sirje.sten@ym.fi

Janina Harmanen

Janina.harmanen@ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the
Environment

